

ᄀᄁᄂᄃ ᄄᄅᄆᄇᄈᄉᄊᄋᄌᄍᄎᄏᄐᄑᄒᄓᄔᄕᄖᄗᄘᄙᄚᄛᄜᄝᄞᄟᄠᄡᄢᄣᄤᄥᄦᄧᄨᄩᄪᄫᄬᄭᄮᄯᄰᄱᄲᄳᄴᄵᄶᄷᄸᄹᄺᄻᄼᄽᄾᄿᅀᅁᅂᅃᅄᅅᅆᅇᅈᅉᅊᅋᅌᅍᅎᅏᅐᅑᅒᅓᅔᅕᅖᅗᅘᅙᅚᅛᅜᅝᅞᅟᅠᅡᅢᅣᅤᅥᅦᅧᅨᅩᅪᅫᅬᅭᅮᅯᅰᅱᅲᅳᅴᅵᅶᅷᅸᅹᆀᆁᆂᆃᆄᆅᆆᆇᆈᆉᆊᆋᆌᆍᆎᆏᆐᆑᆒᆓᆔᆕᆖᆗᆘᆙᆚᆛᆜᆝᆞᆟᆠᆡᆢᆣᆤᆥᆦᆧᆨᆩᆪᆫᆬᆭᆮᆯᆰᆱᆲᆳᆴᆵᆶᆷᆸᆹᆺᆻᆼᆽᆾᆿᇀᇁᇂᇃᇄᇅᇆᇇᇈᇉᇊᇋᇌᇍᇎᇏᇐᇑᇒᇓᇔᇕᇖᇗᇘᇙᇚᇛᇜᇝᇞᇟᇠᇡᇢᇣᇤᇥᇦᇧᇨᇩᇪᇫᇬᇭᇮᇯᇰᇱᇲᇳᇴᇵᇶᇷᇸᇹᇺᇻᇼᇽᇾᇿሀሁሂሃሄህሆሇለሉሐሑሒሓሔሕሖሗመሙሚማሜምሞሟሠሡሢሣሤሥሦሧረሩሪራሬርሮሯሰሱሲሳሴስሶሷሸሹሺሻሼሽሾሿፀፁፂፃፄፅፆፇፈፉፐፑፒፓፔፕፖፘፙፚ፛፜፝፞፟፠፡።፣፤፥፦፧፨፩፪፫፬፭፮፯፰፱፲፳፴፵፶፷፸፹፺፻፼፽፾፿

ÒǺĚ (òè) °ûëûîûíû³
°óëèàíûëûø ¼fǻíñæëǻǻ
šæì óíû³ ¼ýðǻæšǻíǻæ
òûíûø áèëǻæëæðǻíǻǻ³
°óéûëûøû

ÒǺĚ (òè) °ûëûîû – ò³ðèè òǻèǻæðfǻǻ¼ Æ¼íñǻèǻǻǻíǻæ æ¼fǻì °óëèàíûë•àí šæì áèè ¼fǻíñæëǻèèǻ š¼f. Óíû¼ óðûᄀ òǻèǻíæ òóðǻ èèèǻæí ǻǻíæ òæðǻǻ-íæšǻ èæ p°. Òǻèíæðfæ, °óëèàíûëûøûíǻ òǻðǻí, ò³ðè³ š¼fǻæéèèíǻðòæð ìǻíæí òæðǻǻæ èòǻèæ.

È¼í ìæ•æíæèǻ šæì ¼fǻíñæëǻèèǻ š¼f áóéûóúíǻ, ýfúëûøðǻ áóðǻèñû°-òǻðfú¼ Æ¼íèǻǻǻíæ òǻðǻìǻᄀðǻí, ñðèèèñðèèè šæì ìóíéðòǻèý áóéúíñǻ ýfúë•àí òǻfíæðòðæðfæ óè è•ðèǻǻðšúf òǻèǻúðúèè èèèæ. Œ ýfíǻ òǻèǻæ óíû¼ òû-íûø áèèǻæèèðǻ ìǻíæí æéúðúìèǻíúóú áèè fðð áóðǻèûø òúófúðǻ, ñ³íèè óè ò³ðè³ óíðíǻèè šæì ò³ðè³ ñèíðǻèñèèè øððððǻðfǻ ò³ðè³ñæ Æ¼ðšæðǻèǻǻí. Áǻø°íðð òǻèǻíǻ¼ š¼fèèǻǻǻíǻæ óè 9 ìæ•æíæèæ ä³é³ìèèøðǻðǻèǻǻí. Òǻðǻð òǻèǻíǻ¼ ðǻèǻðíǻèû š¼fèèǻǻǻíǻæ óíû¼ 16 ìæ•æíæšǻ æéúðúìèǻíǻ.

Òèǻæí óíðíǻšú È¼ ýǻǻè šúìǻ°. Óè áæéèæ¼ǻñ óóíéðèýšúíǻǻ èèèæ šæì èñǻíǻǻ, æèìǻøðú èñǻíǻæ áæéèæé. Áúè ññðǻ°ðǻ óíû¼ ýíúíǻǻ áǻð íèíǻæé òúíúø áèèǻæšǻ èæ °óéúèìǻé (óðûᄀñǻ "íí èìǻíè", "ííǻ íǻçǻà-íèǻí" š¼ffæðǻ ìǻíæí òæðǻǻæ èðǻèæ): Áèáóèð òèǻæí áǻð. Áæ¼èø°íè òèǻæí áóùè. Áúè °ûëûìǻû "èñǻíèǻ" š¼fǻ ìǻíæí æèìǻøðúðúí áóèǻ: ᄀᄁᄂᄃ òèǻæí òǻè – ᄀᄁᄂᄃ èñǻíèǻ òǻè. À°òúðíǻ° òèǻæí ýð – À°òúð-íǻ° èñǻíèǻ ýð šæì áǻø°ǻèǻð.

Òèǻæíǻæé óíðíǻšúíúí¼ ìæ•æíæèèðǻ èæ, °óëèàíûëûøû èǻ ¼fǻíñæëǻè-èǻ. È¼ áǻøðǻ óíû¼ ìæ°æèǻæðfǻ, æððǻìǻæðfǻ š³éèè ýñǻíǻ èíǻǻðǻ¼ ñǻðǻšú áóéúóú òóðǻšúíǻǻ æððǻðǻæ èæðæ. Áúè ññðǻ°ðǻ óè "òèǻæí èǻ¼ǻè" ñǻ-úøðúðúófú áǻèǻǻðǻǻí š¼fǻæéèèíǻðǻ ìǻíæí æèìǻøðúðúèèè èè. ò³ð óíû¼ ðfǻ•úíǻí •úíǻ °óéúèè.

Ìèᄀǻèǻǻð: 1) È¼íæèèææí – ýð òǻèðǻð•àí òèǻæíǻæé, áǻðǻæèè òíðíí-ǻñ, š³f³ìðèšǻ èæ áóèìǻé òǻèìǻᄀ. ("Áǻø°íððíñðǻí", 2005, 20 ìǻðð).

Áæéœœ¼áñ óóíéœœýšúí ááø°àð•áíáà óé èñáìáæðáæ, ñèðàððòàð•à, àè-
làøðàðð•à ýéœðáí èèœœ, ìœ•œíœšá ìáíœí ñ³í áæéœœ¼áñáíœ òòðà èèœœ,
là°ñàððòú ááèääáðœ šœí ³ò³ð ìáíœí àéúðúèìàé: Áö¿ òèì òúðúøúó. Ýø
òèì ýíúó. Šáƒáœ òèì à°ñà éúéƒúì. Èáøááœ òèì ýøœœíœ.

Šè¼œ òèì àðàì ñœñíœœœð ³ƒƒ³ì,
²ƒáœí ñœñíœœœð øè¼ááœœð éíáá. (Éúðƒáí).

Š³éœœì ýñáíáœ ááø°à °úèùìáàð ìáíœí áæéœœíáøéœ éíáœíáœ, ³ò³ð
³ò³ðé³ñœ °óéúèà. Õœ¼áá š³éœœìáœšá °úèùìááì àéúðúèššà, ³ò³ð óíú¼
àèääúíáí °óéúèà, àƒà° °úèùì ìáíœí àðàšúíá °óéúèìàé, ñ³íèè áúè
ñà°ðà òèì °óøìà Õœáœð ñíñðàáúíá éíœ: òèì óéèàéúì, òèì °ñ°úðƒú,
òèì šíðáíúì š.á.

Ìè¿àèèáð:

1) Èíèääðœ èèèääíáœ, óèàðƒú¼ áœšœœšá, ƒóòú áóèìàé, òèè áœšœœè àð-
ðèñðàð •úíà áóèà, òèì èáì œéðœœí œèá? (Õ.Õáìà°íá, "ƒ³èðèœœ").

2) – Èáíáí áóèääú¼íú? °àéƒà òáíáí áóèääú¼? – òèì œéðáí ááíœ šíðà-
íúì. (Á.Èèòúé, "°áí").

ƒƒáíœí àƒà° èèèääíœ Õœáœð ìáíœí ìœ•œíœ¼é šœí àðàììàðèè áæéœœíá-
øá áóèìàšà, "òèì"òœí šó¼ ³ò³ð °óéúèà:

– Áðòú áúíáà èèèääð, Ì³œœíœð òó•áí, òèƒáðœè àðáà•à šàèàéú°, –
òèì, Õèñàìè ñúáú°-ñàáú°òú àðúðà° úð•úðòú. (Á.Íí•ììáííá, "¼íáðƒœð
áàè°úøú").

Èèá °úèùì óððàšúíáà èèèääíáœ, œáœð èèášá ìáíœí áœ áæéœœíáí,
°óøìà Õœáœð ìéìøðìðšà, ³ò³ð ááð ý°èàì òà °óéúèìàé: áàðúðáúƒ òèì
úøáíáúðƒú, ýðàðàì òèì š³éœœ¼, °àéòúð•à òèì š³éœœøðàè š.á.

Ìè¿àèèáð:

1) Á³œœáƒ ƒœ èèèääðœ òèì áœ•œƒœ àèðáí, è¿œíœœøðàè. (Á.Èèòúé, "°áí").

2) – Õéƒœ, òó•áíúì, ááð è³ñœè è¼œœðáí °àðáéú°, – òèì °á¼œðèœœíá Õè-
ñàìè. (Á.Íí•ììáííá, "¼íáðƒœð áàè°úøú").

"Áàðúðƒàðñà è³œœáí ¼èää", òèì òàð ýƒáñà°ðàð àóúè•à. (Ñ.Ííáàðè-
ñíá, "Òð ýñáíáœšá ì³œœáœð"). Áúè ññðà°ðà "òèì"òà¼ àèääúíáí ³ò³ð
èœðœè, ñ³íèè óíáí àèää àéúðúì š³éœœì èèèääíœ.

Õ¼áœíáœ áèðàèèáœ ìè¿àèèáð òèì °úèùìúíú¼ šó¼úíáí ³ò³ð èœðœè,
óé ¼ƒáíœí šó¼ èèèääíœ Õœáœðƒá¼ ááð ³è³ø³ ìœ•œíœ éœšœðáíœí ááø°à
þ¿ú°°à œèðàèèáœ:

– Óð, °íðììáí àèääú¼, áááèèáìàé °àè•áìúí! – òèì, °úƒ šúíúí
òòðàèðòú. (Á.Íí•ììáííá, "¼íáðƒœð áàè°úøú").

œ áúíá àððàááí•ú ìè¿àèèáð òèì á³ð³íœœ àéúðúèìà•áí šœí ä³ð³¿
ðœ, ñ³íèè áúè ññðà°ðà óé èèá Õœáœðƒá¼ ¼ƒ-àðà áæéœœì óíðà: Áúèàðƒú
ýááé àððòúðúð òèì àðàð ì³íèè ò¼ááè. ("Ááø°íðòíñðáí", 2005, 9 ìàðð).

ƒƒáíœí šó¼ èèèääíœ Õœáœðƒœí ìœ•œíœ éœšœðáíœí áœ, ñèìðàèñèè ý°ðáí
áà àéúðúèššà, óíáí šó¼ ³ò³ð °óéúèà: (Àðàšú)... – Šèìá¼ñœ áóéšúí,
– òèì, ³¿ð³íáœšá è³í³š³í šàèúì ñèðèœœðœ úð•úðòú. (Á.Íí•ììáííá,
"¼íáðƒœð áàè°úøú").

Õœœñ óíðìàšúíú¼ °óèèáíúèùððà ¼ƒ óòúíú áàð. Õœœð °àáàðèèáúì
èèèääíœ š¼ƒƒœð àðàšúíáà óíðšà, ³ò³ð ìáíœí àéúðúèìàé: Áàðìàéúì òèèáœí
áàðìàéúì, òáèœœœ¼ íèðœœ.

Õèœœñðá¼ óòðà òáèìœð ìáíœí °óèèáíúè•áíáà•ú ýƒúèùðú áèèääíœèá,
áúíáà, Õœè °úèùì óíðìàšúí áóèàðà°, óíáí šó¼ ³ò³ð °óéúèà.